

זה לא ריקוד, אומר צ'רצ'יל, זו -

תנועה שכזאת

לכישלון כה טוטאלי של תנועה היסטורית גדולה מוכחה להיות סיבה עמוקה יותר מאשר מריבות בין אישים ואפסות של מנהיגים.

אפשר לאתר אותה. היא משתקפת היטב בתוצאות של הקלפיות.

תנועת העבודה היא נציגה של שיכבה מסוימת מאוד במדינה: העליית האש-

כנות המבוססת.

אין לתנועת העבודה כמעט שום קשר עם מושגים כגון "כני" או "כנ"ר".

הפרולטריון העובד בישראל מורכב בחלקו מגדעון גים חוטבי עצים ושואבנימים, חושבי השטחים הכבושים, שאין להם שום זכויות במדינה, לא חלק ולא נחלה בה. עבודתם נכבשה יחד עם אדמתם. לגבי אלה, תנועת העבודה הישראלית פשוט אינה קיימת.

החלק השני של הפרולטריון העובד מורכב ממה שנקרא "ישראל השנייה", בני "עדות המזרח". גם לאלה אין שום קשר עם מייסדות העבודה - לא קשר בפשי ולא קשר של אינטרס.

כיוון המערך מייצג כיום את שיכבת העובדי די-איי-שעבר, את "ארק"ישראל העובדת" שהייתה זה מעט עבודת-כפיים, ארק"ישראל שמצבה הכלכלי והמעמדי השתפר, ארק"ישראל הכור עזת, והמנהלת, והשולטת, והסוחרת, והמשיקעיה בכורסה.

המוני ישראל השנייה, שהפכה עתה ישראל הראשונה מבחינת הכמות והכוח האלקטרוני, רואים במערך את נציגת השלטון, המימסד. זה נראה כמגוון בימי שלטון הליכוד, אך האינסטינקט שלהם אינו מטעה אותם. כי השלטון הפוליטי בממשלה ובכנסת אינו זהה עם השילטון האמיתי בחברה. במימסד האמיתי, המחזיק בידו את מכשירי השלטון הכלכליים והרוחניים, יש גם כיום למערך חלק מכרעי. הליכוד אינו אלא שותף זוטרי.

בעיניהם של המוני העובדים הפכו הסיסמאות, ה"ערבים", ה"איומים" של תנועת העבודה דה פמליה של שילטון, של נישוד וריכוז.

ישראל אינה הארץ היחידה בעולם שבה המושג "סוציאליזם" הפך תווית שילטונית, המעוררת בקרב העובדי די-איי התנגדות ודחייה. זה קרה גם בארץ כמו פולין, וכמו בפולין, תנועת ההתנגדות של הפועלים האמיתיים נגד "תנועת העבודה" לובשת צורה של התארגנות ספונטנית, של "סולידריות" ו-13 ועדי-עובדים. כל עוד אין בישראל מועמד אחר לתפקיד של לך ואלסה, תתגוק תנועה זו בתנועת-החרות.

לא זה כלבד שאין למערך פתרונות של ממש אף לבעייה אחת מבעיות המדינה - גם הסיסמאות שלו מעוררות חשד וזעם כצייבור העובדים.

טנציאלי האדיר הזה משמש מטרה חיובית כלשהי? כנ"ר. כנ"ר. כנ"ר.

משום סקנדל גדול וקטן אין חברי-המערך נפקדים. במישחק ההתחכמות, בתעלולים זולים, הם מצטיינים, ועוד איך. המוקיונים שלה יכולים בהחלט להתחרות בכי-התחכמונים של הליכוד.

מה היה אומר עליהם ברז כצנזוסן?

אפשר היה למחול על מחללים של הרגע, וליחס אותם לחולשת-דעת זמנית או למשבר חולף, אילו היו לתנועה פתרונות לטווח ארוך. אך אשפת-החיצים שלה ריקה.

על המדינה מאיימות בעיות אדירות, שכל אחת מהן לבדה די בה כדי לסכן את קיומה. כיצד מציע המערך לגבור עליהן?

פרס ובן-גוריון: מה היה אומר ברל?

מתחת לרגלינו מתקתקת פצצת-הענק של הבעייה העדתית. לא "פער", לא "קטוב", אלא התבטחותם של שני ציבורים אתניים-חברתיים, המתחילה ללבוש צורה של התנגשות בין שני עמים.

מה יש למערך להציע כדי לפתור בעיה זו? אף לא דבר. מליצות ריקות.

בגדה מתקתקת פיצצת-זמן שנייה, לא פחות מסוכנת בתחומי-השילטון של ישראל חיים עתה שני מיליון פלסטינים, שכמעט כולם שונאים אותה שינאה עזה, הררי אים בה שילטון-אויב. יש החושבים על גירושם, בכוח או בדרכים של "שיכנוע". יש המבקשים להחזיק בהם כבפרולטריון לאומי מדוכא, תחת שילטון של "יד ברזל", בכלא ששמו "אוטונומיה".

איזה פתרון מציע המערך? אה, יש לו! פשרה טריטוריאלית. הסכם עם ירדן. זה היה רעיון גרווע בסוף שנות ה-60. כיום גם זה איננו. כיום זוהי כריחה עגומה.

אין אף פלסטיני אחד המסכים לה. ירדן דוחה אותה מכל וכל, ואין לה אחיזה כלשהי בדעת-הקהל הישראלית. מה עוד? המערך מוכן לתמוך באוטונומיה של בגין, ששקבה כבר חיים לכל חי, ושתיקבר רשמית ב-26 באפריל 1982.

בעיית הדת? המערך חולם בהקיץ על "חידוש השותפות ההיסטורית", שפירושה שיחוד העסקונה הדתית כדי שתעביר את תמיכתה מן הליכוד אל המערך. משמע: לתת לה יותר מכפי שהליכוד מוכן לתת.

יותר כסף, יותר כפייה. יותר רעז לאומני-דתי כסיפרי-הלימוד.

ומעבר לזה? מה ביחס לבעייה ההיסטורית של גיבוש הלאום הישראלי בדפוסים חילוניים או דתיים? לא כלום.

ומה ביחס למשבר הציונות? הבעייה הנוראה - והקטלנית בפוטנציה - של הירידה? לגיבוש מעמדי חדש? למצבה מה ביחס לבורסה? לגיבוש מעמדי חדש? למצבה של ההסתדרות כשליחת ההון ההסתדרותי הגדול, מול פני האינטרסים של השכירים?

די בשאלות עצמן. אין צורך בתשובות. תנועת-העבודה דומה לקנרנו, המקפץ אנה ואנה, כשכיסו ריק.

אחת המסיבות נפגש וינסטור צ'רצ'יל עם ארנסט בווינג, שרה-החן בממשלת-הלייבור, והשניים שוחחו זה עם זה. לפתע קם בווינג ממקומו והזמין גברת לריקוד. "איזה ריקוד הוא זה?" שאל אחד הנוכחים. "אין זה ריקוד", השיב פר וינסטור הארסי, "זוהי תנועת העבודה".

אחרונה אני נזכר בהערה מרושעת זו לעיי תים קרובות.

תנועת העבודה הישראלית היא אכן תנועה. היא מתנועעת. משמע: עדיין לא מתה. אך מה סיבה של התנועה? מה טעמה?

שימעון פרס מתנועע. הוא נוסע ליישובי גוש-אמונים בגדה המערבית, בדיוק בשעה שמנחם בגין, אבי-אבות הסיפוח, מתגושש עם אנשי הגוש כדי לגרשם מחבל ימית.

יחזק רבין מתנועע. הוא נוסע מדי פעם לחו"ל, נוראם נאומים הנשמעים כי מצדיקים את מעשיו של בגין, ואף כמותחים ביקור רת על מתינותו. רבין, כמו פרס, רומז כי ממשלה כי ראשות המערך לא היתה מחזירה למצריים את חבלי ימית.

גם שאר מנהיגי הי תנועה מתנועעים, איש-איש על פי דרך. כן, כל התנועות האלה ביחד נראות כעוויות של גוף ששוב אין עליו שליטה, פירפוף רעם של גסיסה.

פעם, בימים הטובים של התנועה, אפשר היה לומר עליה שהיא טועה, שהיא שוגגה, שהיא מציעה פתרון גות בלתי-יכונים. כיום נשמעות הגדרות כאלה כחמאות. אין היא מציעה דבר שיש לו קשר כלשהו למציאות.

אין היא מסוגלת לעשות דבר הנוגע לחיי המדינה ואורחיה. אין לאמר עליה אלא, שהיא כתי רדוננית.

שה לומר דבר כזה על גוף פוליטי שזכה לפני פחות משה בקולותיהם של 708536 אזרחים, שהיו 36.57% מכלל הקולות הכשרים.

אולם אין קשר בין גדולו של גוף ובין חייו. יש גופים קטנים מאוד שהם חיים מאוד, ובתי-הקברות מלאים בגוויות גדולות.

נישמתו של אדם יכולה לפרוח לפני שאירע אצלו הדבר הקרוי "מוות קליני".

לגבי גופים פוליטיים, אחד המודדים לחיותם הוא יכולתם להשפיע על המציאות, להציע פתרונות לבעיות ולהאבק עליהם.

והנה, אצל תנועת-העבודה אין כל סימני חיים.

בעיות בווערות מאוד עומדות על סדר-יומה של המדינה. בימים אלה נערך מאבק חשוב ביותר - גלוי בחלי קו, סמוי בעיקרו - עם גוש-אמונים וספחיו. אין זה רק מאבק על פיסת-אדמה, המוחזרת לבעליה המצריים. זהו גם מאבק על נישמת האומה, נישמת הנוער. היכן נמצאת מייסדות-העבודה במאבק הזה? אין היא נמצאת כלל. היא נפקדת. היא נמנעת מהצבעה.

נטוש מאבק שני, פחות סנסציוני אך לא פחות חשוב, עם העסקנים הדתיים, המייצגים את מועצת-הגדולה-התורה. גם זה מאבק בעל השלכות ארוכות-טווח.

היכן מייסדות העבודה? נפקדת. נטושה מילחמת-חורמה בגדה המערבית וברמת-הגולן. הדברים חמורים כשלעצמם, ויש להם משמעות חמורה עוד יותר לגבי עתיד המדינה בארץ ובמרחב.

היכן היא? כנ"ר.

הכנסת שוקעת. בית-המוקקים, שבין 120 חבריו מהווה המערך סיעת-ענק של 48, מידרדר במידרון תלול, וגורר עימו את הדמוקרטיה הישראלית כולה.

מה עושה הם סיעת-המערך? האם היא טובה מן האחרות? האם היא פחות מגוחכת? האם הכוח הפו-

ר קיצור - המערך שייך לאתמול. הוא מייצג שיכבה שנגררה עליה ירידה ושקיעה מבחינה דמוגרפית, פסיכולוגית, חומרית ופוליטית.

הכל חשים בכך. אחדים חושבים על כך בצורה מודעת. אחרים מרגישים בכך בצורה מעורפלת.

על רקע זה קורה מה שקורה - ואינו קורה מה שאינו קורה - במייסדות-העבודה.

ההנהגה עייפה, כושלת, חסרת מעוף, חזון ומצע. המריבות בין ראשיה הן - בצורה פאראדוכסלית - החבל היחיד המחזיק את החבלה הזאת ביחד. פרס ורבין דרמים לשני מתגוששים עייפים, החובקים איש את רעהו - ואשר יפלו אפיים ארצה אם ירפו זה מזה.

זה ידוע. אין אדם במייסדות שאינו יודע זאת, ואינו מדבר על כך בשיחות פרטיות.

אך אין תחליף להנהגה זו. פשוט אין. שום דבר אינו גדל במדבר צחיח זה. זוהי העובדה האיומה מכל. היא ממלאת, והיא נרשאת בחובה, את כל הטרדיה של תנועת העבודה.

מה יש בה? חבורות של שמשים. קבוצות של עסי קנים, שהיו רוצים לקבל חלקים גדולים יותר משרידי העוגה העבשה. לבלרים, דוברים, צוותי-תגובות.

המהדרגה העשירית. שום קבוצה, שניתן לומר עליה: ברבות הזמן, אחרי שתתגבש ותתמחה, יש סיכוי שתחדש את פני התנועה.

אחרי פרס, רבין, ברילב, אבן ושות' מתתן מוטה גור. די בפרשה הקטנה של ביטאון-הנוכלים פריסקופ כדי להוכיח ששיקול-הדעת של איש זה לקוי במידה שלא יעלה על הדעת להפקיד בידו את גורלה של מדינה. ביקורו אצל עצורי-ההסגה בימית ערב הפנימי מגדיש את הסיאה.

נותל יצחק נבון. איש נחמד, מכובד, מסביר-פנים. אך דרושה מידה גדושה מאוד של אופטימיות כדי להאמין שהוא איש אשר ישקם את התנועה. המוצא חשוב בימינו - אך המוצא לבדו אינו מווי הרים.

לתנועה אין תקומה. היא אבודה. היא משאירה אחריה חלל ריק כביר.

תחת לחשוב על מכאוביה, מוטב לחשוב על העתיד: מי ועם ומה ימלא חלל ריק זה?